جهاد خدمت

آماده‌سازی مرز «چیلات» برای میزبانی از زائران اربعین

مرز چیلات در شهرستان دهلران که سال‌ها به عنوان ظرفیتی خفته در جغرافیای سیاسی و اقتصادی غرب کشور شناخته می‌شد اکنون با عبور از حصار محدودیت‌ها در آستانه جهش تاریخی قرار گرفته است.

مرز چیلات در جنوب استان ایلام و در دشت‌های مرزی شهرستان دهلران واقع شده و به سبب نزدیکی به استان میسان عراق از ظرفیت قابل توجهی برای تسهیل تردد زائران و توسعه مبادلات تجاری برخوردار است و می‌تواند در کنار مرز مهران به عنوان مسیر مکمل، نقش مؤثری در خدمت‌رسانی به زائران اربعین ایفا کند.

در سال‌های گذشته نشست‌ها و بازدیدهای مشترک متعددی میان مسئولان ایلام و استان میسان عراق برای فراهم شدن مقدمات راه‌اندازی این مرز برگزار شد و اکنون با شتاب گرفتن اجرای طرح‌های زیرساختی، امیدها برای بهره‌برداری از این گذرگاه به ویژه در آستانه اربعین حسینی افزایش یافته است.

این گذرگاه مرزی که در فاصله ۲۸ کیلومتری شهر دهلران و در مرز مشترک ایران و عراق قرار دارد، از سال‌ها پیش یکی از مطالبات مهم مردم منطقه برای رونق اقتصاد محلی، توسعه بازرگانی مرزی و تسهیل سفر زائران عتبات عالیات بوده است. اکنون به همت مسئولان و پیگیری استاندار، شمارش معکوس برای تکمیل زنجیره حیاتی آب، برق، گاز و جاده‌های دسترسی در چیلات آغاز شده است که تکمیل زیرساخت‌ها در دو هفته آینده این گذرگاه را از معبری محلی به کانون راهبردی زیارت و تجارت میان ایران و عراق تبدیل خواهد کرد.

■چیلات آماده میزبانی

استاندار ایلام با اعلام آمادگی کامل گذرگاه مرزی چیلات برای اربعین پیش رو، از استقرار تمامی دستگاه‌های خدمت‌رسان و نهادهای اجرایی در این نقطه مرزی تا پایان خرداد خبر داد و گفت: این کار گامی راهبردی برای میزبانی از موکب‌ها و زائران و کاهش بار ترافیکی مرز مهران محسوب می‌شود.

احمد کرمی افزود: زیرساخت‌های اساسی شامل آب، برق، شبکه گاز و خطوط مخابراتی در این پایانه در حال تکمیل است و بخشی نیز از پیش آماده شده که با فعال‌سازی این گذرگاه مرزی و پیگیری‌های مستمر از سوی عراق، تسهیل در امور کنسولی و ارتباطات مرزی محقق خواهد شد.

وی به تشریح وضعیت مرز چیلات برای پذیرش زائران اربعین ۱۴۰۵ پرداخت و با بیان اینکه برخی مصوبه‌های پیشین بدون زمان‌بندی دقیق بود، تأکید کرد: دستگاه‌هایی مانند گمرک، راهداری، برق، آبفا و دیگر نهادهای متولی موظف‌اند با هماهنگی معاونت عمرانی استانداری، برنامه عملیاتی خود را به صورت روزشمار ارائه دهند.

کرمی بر ضرورت استقرار آمبولانس هلال احمر و اورژانس در پایگاه مرزی چیلات تأکید کرد و گفت: ایجاد خودروگاه مناسب و محوطه‌سازی استاندارد از اولویت‌های اصلی است.

استاندار ادامه داد: پروژه‌ها باید به صورت مرحله‌ای و پله‌پله اجرا شوند، به گونه‌ای که پس از پایان یک کار، مرحله بعد بلافاصله آغاز شود و در بازه زمانی یک هفته‌ای، بتوان دو کار را به سرانجام رساند.

وی اظهار کرد: در حوزه راهداری کارهای بسیار چشمگیری انجام شده و با پیشرفت عملیات محوطه‌سازی، چهره این گذرگاه مرزی اکنون کاملاً شکل اجرایی و عملیاتی به خود گرفته است.

استاندار ایلام با تأکید بر جدول زمان‌بندی استقرار نیروها بیان کرد: طبق برنامه‌ریزی‌های دقیق، تا پایان خرداد بخش مهمی از دستگاه‌های اجرایی، انتظامی و نهادهای مرتبط با تردد مرزی در سازه‌های پیش‌ساخته (کانکس‌های مجهز) مستقر خواهند شد تا فرایند خدمت‌رسانی به طور رسمی آغاز شود.

کرمی هدف اصلی این آمادگی را عبور زائران و موکب‌های خدماتی و اتباع خارجی در اربعین امسال عنوان کرد و گفت: سفر نمایندگان ارشد وزارت کشور، ستاد اربعین، گمرک، گذرنامه و مرزبانی به استان نشان‌دهنده عزم جدی برای ورود چیلات به چرخه عملیاتی است.

قدس ابعاد اجتماعی، اقتصادی و روانی جابه‌جایی جمعیت ناشی از جنگ را بررسی می‌کند

زخم پنهان مهاجرت اجباری

> یکی از مهم‌ترین پیامدهای جنگ در دنیای معاصر، جابه‌جایی جمعیت است؛ پدیده‌ای که هزاران و شاید میلیون‌ها نفر را ناچار می‌کند خانه، محل کار و شبکه‌های اجتماعی خود را ترک کرده و زندگی جدیدی را در محیطی ناآشنا آغاز کنند

فاطمه طالبیان شریف| جنگ‌ها تنها به میدان‌های نبرد و خسارت‌های نظامی محدود نمی‌شوند، بلکه آثار آن‌ها تا سال‌ها بر زندگی انسان‌ها، جوامع و ساختارهای اقتصادی و فرهنگی باقی می‌ماند. یکی از مهم‌ترین پیامدهای جنگ در دنیای معاصر، جابه‌جایی گسترده جمعیت‌هاست؛ پدیده‌ای که هزاران و شاید میلیون‌ها نفر را ناچار می‌کند خانه، محل کار و شبکه‌های اجتماعی خود را ترک کرده و زندگی جدیدی را در محیطی ناآشنا آغاز کنند.

جابه‌جایی اجباری صرفاً یک انتقال مکانی نیست، بلکه فرایندی پیچیده است که ابعاد مختلف زندگی افراد و جوامع را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

خانواده‌هایی که در مدت کوتاهی همه دارایی و امنیت خود را از دست می‌دهند، با چالش‌هایی همچون دسترسی به مسکن، اشتغال، آموزش و خدمات درمانی روبه‌رو می‌شوند. در مقابل، شهرها و کشورهای میزبان نیز ناگزیرند خود را با تغییرات ناگهانی جمعیتی، فشار بر زیرساخت‌ها و دگرگونی‌های اجتماعی و اقتصادی سازگار کنند.

تجربه کشورهای مختلف نشان می‌دهد پیامدهای این جابه‌جایی‌ها می‌تواند از چند ماه تا چند دهه ادامه یابد و حتی نسل‌های بعدی را نیز تحت تأثیر قرار دهد. به همین دلیل، پژوهشگران و سیاست‌گذاران امروزه جابه‌جایی ناشی از جنگ را تنها یک بحران انسانی کوتاه‌مدت نمی‌دانند، بلکه آن را مسئله‌ای مرتبط با توسعه، امنیت، هویت و آینده جوامع تلقی می‌کنند. در این میان، بررسی آثار کوتاه‌مدت و بلندمدت جابه‌جایی‌های اجباری می‌تواند درک دقیق‌تری از ابعاد پنهان جنگ و راهکارهای مدیریت آن ارائه دهد.

برای بررسی ابعاد مختلف جابه‌جایی اجباری جمعیت در پی جنگ، از پیامدهای انسانی و اقتصادی گرفته تا آثار هویتی و اجتماعی آن، با عالیه شکربیگی؛ جامعه‌شناس و مدرس دانشگاه به گفت‌وگو نشستیم. وی که از پژوهشگران حوزه مسائل اجتماعی، خانواده و تحولات فرهنگی است، در این مصاحبه به تشریح پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت آوارگی ناشی از جنگ، تأثیر آن بر شهرهای میزبان، مسئله گسست هویتی و همچنین نقش دولت‌ها در مدیریت این بحران پرداخته است.

■وقتی جنگ شکل می‌گیرد ما شاهد پیامدهای جابه‌جایی اجباری جمعیت ناشی از جنگ هستیم، پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت این اتفاق چیست؟

در خصوص پیامدهای کوتاه‌مدت باید گفت هفته‌ها تا ماه‌های اول، نخستین پیامد انسانی است یعنی مرگ و میر، آسیب‌های جسمی، جدایی خانواده‌ها، سوءتغذیه، شیوع بیماری‌ها به دلیل تراکم و کمبود آب و بهداشت و ترومای حاد اولیه چون انسان‌ها ناراحت هستند.

پیامد کوتاه‌مدت دیگر اقتصادی و اجتماعی است یعنی فشار بر منابع میزبان به لحاظ غذا، مسکن و خدمات وارد می‌آید و افزایش قیمت‌ها و رقابت شغلی در بخش غیررسمی ایجاد می‌شود. برای آوارگان نیز این پیامدها شامل از دست دادن دارایی، بیکاری ناگهانی و امنیت است. پیامد کوتاه‌مدت دیگر امنیتی است یعنی افزایش تنش با میزبانان و خطر سوءاستفاده مثل قاچاق و خشونت جنسی می‌تواند باشد.

پیامدهای بلندمدت هم سال‌ها تا دهه‌ها ممکن است ادامه داشته باشد. یکی از پیامدها، روان‌شناختی هویتی است یعنی ترومای مزمن، افسردگی، اضطراب، اختلال در توسعه کودکان از نوع شناختی و عاطفی و بعد نسل دوم ممکن است هویت معلق داشته باشند. پیامد بلندمدت دیگر از نوع اقتصادی، از دست رفتن سرمایه انسانی است، گاهی وقت‌ها انسان مهارت‌هایی دارد و در جایی قرار می‌گیرد که کارساز نیست و موجب کاهش رشد در مناطق مبدأ می‌شود، اما گاهی تزریق نیروی کار و کارآفرینی در میزبان یعنی تأثیر خنثی یا مثبت در بلندمدت البته اگر سیاست‌ها خوب باشد.

پیامد بلندمدت دیگر اجتماعی شامل تغییرات جمعیتی دائمی، گسست نسلی و تأثیر بر انسجام اجتماعی و بسیاری از آوارگی‌های طولانی‌مدت می‌شود یعنی بیش از پنج سال و در مواردی برای ۶۶ درصد پناهنده‌ها یا همان کسانی که آواره می‌شوند. پیامد دیگر که مثبت بالقوه است اینکه مهاجران اجباری گاهی با خود نوآوری و رشد اقتصادی می‌آورند مانند مهاجران آلمانی که در زمان جنگ به آمریکا رفتند، در مجموع در سوریه و افغانستان میلیون‌ها نفر هنوز و سال‌ها پس از جنگ با پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت آن دست و پنجه نرم می‌کنند.

■جابه‌جایی ناشی از جنگ چگونه ساختار شهرهای میزبان را تغییر می‌دهد؟

جابه‌جایی که پیش می‌آید اغلب شهرها را شهرسازی اجباری می‌کنند؛ در حوزه جمعیتی و کالبدی، افزایش ناگهانی جمعیت بر مسکن فشار می‌آورد و افزایش اجاره، ساخت و ساز غیررسمی، حاشیه‌نشینی، ترافیک، آلودگی در اردوگاه‌ها یا محله‌های خاص از اثرات آن است.

در حوزه اقتصادی، نوعی از گروه‌ها رشد می‌کنند اما در مورد رقابت شغلی آن‌ها باید گفت به عنوان مثال زنان، جوانان و کارگران غیررسمی میزبان آسیب می‌بینند. فرصت‌های کارآفرینی برای کسب و کارهای کوچک و آواره‌ها به وجود می‌آید اما ممکن است خدمات عمومی مثلاً در مدارس، بیمارستان‌ها و در آب و برق به کاهش کیفیت برای میزبانان که فقیر هستند منجر شود البته در بلندمدت اگر سرمایه‌گذاری صورت گیرد، زیرساخت‌ها بهبود می‌یابد.

این نوع از جابه‌جایی در حوزه اجتماعی و فرهنگی به معنای تنوع فرهنگی بیشتر است اما خطر تنش و نابرابری هم وجود دارد، به عنوان مثال در شهرهای ترکیه، اردن و لبنان که میزبان سوری‌ها شدند محله‌های خاص سوری‌نشین شکل گرفت که اقتصاد محلی را دگرگون کرد و فشار اجتماعی آورد. به هر حال وقتی که جمعیت‌ها جابه‌جا می‌شوند شهرها به سمت دوگانگی مناطق ثروتمندتر یا حاشیه‌های آواره‌نشین حرکت می‌کنند.

■این جابه‌جایی‌های اجباری تا چه میزان موجب گسست هویتی می‌شود؟

طبیعتاً گسست هویتی به میزان بالا و عمیق ایجاد می‌شود. جابه‌جایی اجباری، نه فقط فیزیکی بلکه جابه‌جایی وجودی هم هست. به عنوان مثال در شکل فردی، از دست دادن خانه برای این افراد به عنوان لنگر هویت و حس تعلق مطرح است و آن‌ها با یادآوری خاطرات و محیط اجتماعی‌شان احساس بی‌ریشگی و خشم می‌کنند و در ساحت جمعی موجب گسست از جامعه، فرهنگ و زبان محلی میزبان شده و یک هویت معلق ترکیبی برای انسان‌های آواره به وجود می‌آورد.

همچنین کودکان دچار دوفرهنگی می‌شوند اما والدین ممکن است در گذشته بمانند، این تأثیر روان‌شناختی موجب افزایش افسردگی و اضطراب می‌شود که می‌تواند به فرزندان منتقل شود. در مواردی هم هویت آواره خودش به یک هویت جدید تبدیل می‌شود مانند فلسطینی‌ها یا برخی در کشورهای دیگر. با وجود این؛ حمایت اجتماعی و ادغام کشور میزبان می‌تواند این گسست را ترمیم کند.

■چقدر زمان لازم است تا یک خانواده جنگ‌زده در شهر یا روستای جنگ‌زده به روال عادی برگردند؟

زمان ثابتی برای این امر وجود ندارد و به عوامل متعدد بستگی دارد. اگر کوتاه‌مدت در نظر بگیریم به عنوان مثال ۶ تا ۲۴ ماه باید برای تثبیت اولیه شامل مسکن، شغل پایه و ثبت قانونی سپری شود.

بسیاری از افراد وقتی به محیط جدیدی می‌روند در این دوره هنوز در بحران هستند. ۳ تا ۱۰ سال زمان می‌برد که بخواهند ادغام اقتصادی شوند و در حوزه‌های زبان، آموزش کودکان و شبکه‌های اجتماعی وارد شده و به نوعی اجتماعی شوند.

در بلندمدت هم نسل‌های اول یا دوم بازگشت به شرایط عادی کامل یعنی حس تعلق و ثبات روانی را تجربه می‌کنند. مطالعات نشان می‌دهد کودکان زودتر ادغام می‌شوند اما بزرگسالان ممکن است هرگز کاملاً نتوانند جبران کنند به عنوان مثال در سوریه بسیاری پس از ۱۰ سال هنوز در همان حالت گذشته هستند. عوامل تسهیل‌کننده برای این افراد می‌تواند سیاست‌های کشور میزبان و سطح آموزش پیش از جنگ و حمایت بین‌المللی باشد.

■نقش دولت در جلوگیری از بحران جابه‌جایی چیست؟

دولت‌ها قطعاً نقش محوری هم در پیشگیری و هم مدیریت دارند. باید پیشگیری، حل ریشه‌ای و گفت‌وگوی سیاسی انجام شود به عنوان مثال عدالت، توسعه متوازن برای جلوگیری از جنگ، تقویت محلی زیرساخت اقتصاد و مدیریت بحران وجود داشته باشد مانند برنامه‌ریزی زودرس برای اسکان، کمک‌های هدفمند، ادغام آوارگان در بازار کار و خدمات بدون حس تبعیض برای میزبانان، حفظ انسجام اجتماعی از طریق سیاست‌های فراگیر، آموزش مشترک فرصت‌های شغلی و آماده‌سازی برای بازگشت داوطلبانه امن یا ادغام در محلی که رفته‌اند.

نمونه‌های موفق مانند برخی سیاست‌ها در اوگاندای کلمبیا نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری در خوداتکایی آوارگان، هزینه‌ها را کاهش و فواید را افزایش می‌دهد. دولت ضعیف یا غیبت آن، بحران را تشدید می‌کند مانند لبنان یا بخش‌هایی از سوریه.

در مجموع جابه‌جایی جنگ‌زده یک بحران توسعه است؛ نه فقط یک بحران انسانی که بدون رویکرد بلندمدت و سیاست‌های هوشمند هزینه‌های انسانی و اقتصادی آن برای نسل‌ها ادامه پیدا می‌کند. تجربه‌های جهانی تأکید می‌کنند آوارگان بر دوش کشورهای میزبان بار نیستند بلکه اگر به درستی مدیریت شوند ظرفیتی هستند که از بالقوه باید به بالفعل تبدیل شوند. به عنوان مثال اوکراین و سوریه درگیر جنگ بوده و همه افرادی که از این کشورها رفتند هم در بحث انسانی و هم در بحث اقتصادی برای کشورهای میزبان ظرفیت بودند.

جدول ۹۴۶۹

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

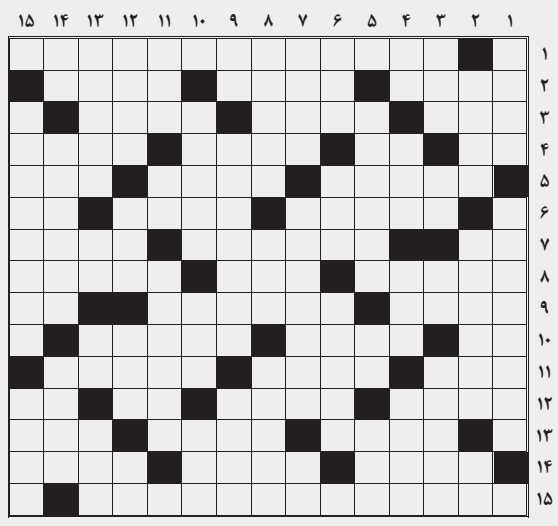

■افقی

۱. در بازارهای مالی یک معیار معتبر برای تشخیص قیمت‌های احتمالی در آینده محسوب می‌شود ۲. واجب شده - شیرینی خامه‌ای پیچیده - الیاف درون مرکب خوشنویسی ۳. میوه گوشت‌دار - تحفه - خوراکی از تخم‌مرغ و سیب‌زمینی یا سبزی ۴. ویتامین جدولی - بدی - شهری در افغانستان - رفیق پیچ و مهره ۵. تاریکی - صد دانه یاقوت - ثروت ۶. کاخ سلطنتی فرانسه - فرشته‌ماهی - نفی عرب ۷. پرحرفی - برای ثبت‌نام پیش‌فروش خودرو، داشتن این نوع حساب الزامی است - دانش‌ها ۸. گیاه آپارتمانی رونده با برگ‌های رونده از خانواده گل‌شیپوریان - دشمن پری - خطاب کردن ۹. خودروسدان از محصولات شرکت هیوندایی - راه‌رفتن در تاریکی با کمک دست و پا - صوت ندای بی‌ادبانه ۱۰. رود آرام - پیمان تجارت آزاد آمریکای شمالی - واحد ۱۱. دیدار - خجالتی - گیاه خورشی ۱۲. بلندقامت - دیلم - ابر زمینی - غوزه پنبه ۱۳. بهشت - یکدستگی - شرکت ژاپنی باسابقه تولیدکننده اسباب بازی الکترونیکی ۱۴. برقرار - سرچشمه - از رودهای دوگانه عراق ۱۵. اسطوره فقید فوتبال انگلیس و یکی از بهترین بازیکنان تاریخ فوتبال این کشور و جهان

■عمودی

۱. سوغاتی آنتی‌اکسیدان قوی سوغات قائمشهر - جام فوتبال اعلی‌حضرت پادشاه فلیپه ششم اسپانیا ۲. زبان‌باز - کوچک‌اندام - مروارید درشت ۳. نیتروژن - نوعی حلوا - خیس - الزام ۴. برادر پدر - از روسیاهان کربلا - دریاچه‌ای در حمام - مزرعه آخرت ۵. سردار یونانی که در جنگ حران به‌دست ایرانیان کشته شد - شیر دریایی - حاجت و خواسته ۶. نظرات - درخت انگور - پوشاندن و مخفی کردن ۷. از آن واکس تهیه می‌کنند - مراسم یادبود شخص یا رخدادی - گرفتنی از خلافکار ۸. حیات گیاهی - این پول در ترکیه به کارتان می‌آید - شهر تیم فوتبال کیه‌وو ۹. پسوند مصدرساز - علم تشریح - قیامت ۱۰. کفش ورزشی - کلمه شرط - عقاب سیاه ۱۱. پخش شده روی زمین - صف و قطار - نرمی رفتار ۱۲. پسندیده - نفرین کردن - فرزندفرزند - مادر ورزش‌ها ۱۳. خویشان - نت منفی - پسوند جمع فارسی - زندان ۱۴. کلمه‌ای در مقام پرسش - اساس - مورد علاقه زیاد ۱۵. ظرف مخروطی شکل آزمایشگاه که برای نگهداری، جوشاندن یا سنجش حجمی مایعات به‌کار می‌رود - نوعی سبزی خوردن
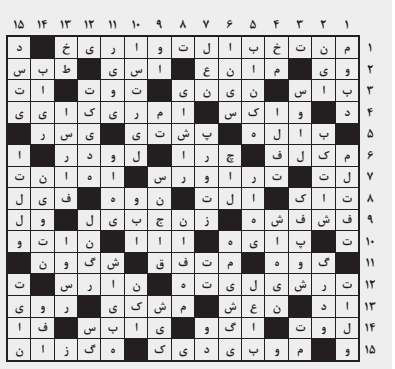
حل جدول شماره قبل